

Taalgebruik in het bedrijfsleven

(wet van 2 augustus 1963, art. 41)

door Jean-Paul VAN USSEL

Dit artikel is het resultaat van een praktische oefening uitgewerkt o.l.v. Prof. A. Van Hoestenbergh, die wij zeer veel dank verschuldigd zijn.

Het betreft hier de behandeling van een casus, waar eens te meer een nieuwe wet botst met een bestaande, ditmaal de organieke wet van het notariaat.

Casus : Oprichtingsakte van een N.V. te Oostende met exploitatiezetel aldaar ;

Verschijnenden : 3 eksklusief franstaligen en 4 eksklusief nederlandstaligen.

In welke taal dient de akte opgesteld ?

1) Welke publikaties zijn vereist door de wet ?

Voor de oprichting van een N.V. schrijft de vennootschapswet de publikatie voor in extenso, zowel op de griffie van de rechtbank van koophandel, als in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad.

Voor de P.V.B.A. verschilt dit hierin dat de publikatie in het Belgisch Staatsblad slechts in extracto dient te geschieden, hoewel in extenso op de griffie van de rechtbank van koophandel.

2) In welke taal moeten deze publikaties geschieden ?

a) Wettelijke voorschriften.

Art. 52, § 1 van de gekoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken (het vroegere art. 41 van de wet van 2 augustus 1963) schrijft voor dat de publikaties van alle akten en bescheiden moeten geschieden in de taal van het gebied waar de exploitatiezetel(s) van het bedrijf gevestigd is (zijn). Deze is gelegen waar de technische, industriële of handelsoperaties van dit bedrijf gebeuren, terwijl de maatschappelijke zetel zich daar bevindt waar de leiding en het beheer van het bedrijf worden uitgeoefend (1).

(1) Van Rijn, Principes de Droit Commercial, I, nr. 374 ; Frédéricq, Traité de droit commercial Belge, IV, p. 166.

In casu, waar de zetel van de N.V. te Oostende gevestigd is, geschiedt de publikatie in het Nederlands.

§ 2 van hetzelfde artikel bepaalt dat het bedrijf er een vertaling mag bijvoegen in één of meerdere talen, zo deze bestemd is voor het personeel. Deze bepaling vindt echter geen toepassing voor de praktijk der notarissen, daar die akte eigenlijk niet bestemd is voor het personeel, maar het ligt in de bedoeling van de wetgever dat deze aan het grote publiek moet bekend gemaakt worden (griffie, Staatsblad).

Wat meer is, door art. 52 is geen beperking van soorten akten voorzien, en is de opsomming bijgevolg louter exemplatief volgens De Weerd (2). Tijdens de debatten in de Senaat wilde de Heer De Stexhe deze opsomming laten doorgaan als een volledige lijst. Het zou echter in strijd zijn met de bedoeling van de wetgever van 1932. Door Eeckhout en Mast wordt de interpretatie van De Stexhe eveneens verworpen, doch wegens grondwettelijke bezwaren (3).

b) Opvatting van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht.

De werking van deze commissie werd door de Heer De Kempeneer, lid van deze commissie, reeds verscheidene malen toegelicht. Een duidelijk en klaar overzicht van de adviezen, door deze commissie uitgebracht, lezen we in de laatste jaargangen van het Rechtskundig Weekblad (4).

De commissie staat de naleving voor van de geschreven wettekst, en laat zich niet beïnvloeden door sommige auteurs. Reeds herhaaldelijk adviseerde zij de **strikte eentaligheid**, ook in zeer recente beslissingen, doch deed anderzijds een toegeving, waarbij haar

(2) Ivo De Weerd, Het taalgebruik in het bedrijfsleven, Antwerpen, 2e druk, 1966.

(3) Jean Eeckhout, La langue de l'entreprise, JT., 1964, 4; Jean Eeckhout, La langue d'Esopé, La loi du 2 août 1963 et la publication des actes de sociétés, JT., 1965, 205; Prof. A. Mast, Overzicht van het Belgisch Grondwettelijk Recht, 1963, nr. 422, p. 427 en 428.

(4) Bijdragen van F.F.M. De Kempeneer :

- RW., 1964-65, kol. 1185-1198 « § 2. Het bedrijfsleven », nr. 18 ;
- RW., 1965-66, kol. 883-870, « § 2. Het bedrijfsleven », nr. 16 ;
- RW., 1965-66, kol. 1937-1974, « § 10. Art. 41 », nrs. 23, 28 en 40 ;
- RW., 1966-67, kol. 1497-1522, « § 8. Art. 52 S.W.T. », nr. 27 en 28 ;
§ 12. Privaat bedrijf », nr. 39, 5° ;
« § 21. Gerecht », nr. 85 ;
- RW., 1966-67, kol. 1545-1568, « § 31. Varia », nr. 133 ;
- RW., 1967-68, kol. 369-394, « § 7. Art. 52 S.W.T. », nr. 25, 32, 33, 34 ;
- RW., 1967-68, kol. 419-442, —————

mening is dat een vertaling voor louter private doeleinden niet verboden is.

Ook wees de commissie reeds op de verantwoordelijkheid der notarissen, die geen administratieve ambtenaren zijn, doch wel een administratieve handeling stellen wanneer een openbaar bestuur hun tussenkomst vordert om een akte te verlijden. Anders tewerk gaan, en de akte opstellen en voorleggen in een andere taal dan deze van de exploitatiezetel, zou storend werken voor de besturen.

Zelfs werd geadviseerd dat de buitenlandse firma's zich aan art. 52, § 1 dienen te houden. (Voor meer inlichtingen hierover zijn de artikelen in het Rechtskundig Weekblad lezenswaard).

Met dit advies echter is het probleem voor de notaris niet opgelost. Hij moet ook de discipline, aan hem opgelegd volgen. Prof. J. Baugniet en notaris A. Van Hoestenberghé geven er de meest verantwoorde oplossing aan, die verder besproken wordt (5).

c) Mening van de rechtsleer.

1° Ivo De Weerd.

— Standpunt : Hij is van mening dat de wet integraal dient toegepast te worden voor alle akten en besluiten waar derden rechtstreeks bij betrokken zijn. Dus moeten de akten in kwestie ook **eentalig** opgesteld. Hij geeft er in zijn werk een volledige lijst van en gaat niet limitatief tewerk zoals de Heer De Stexhe (cfr. supra).

Nochtans, zoals in casu is het moeilijk de wet integraal toe te passen, en staat de auteur het standpunt voor van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, nl. de taal van het gebied waar de exploitatiezetel gevestigd is. Het betreft dus een zeer strikte wetsinterpretatie die herhaaldelijk door de commissie werd voorgestaan, zoals gezegd. (Zie de artikelen van F.F.M. De Kempeneer).

— In hoever mogen de akten en bescheiden ook in een andere taal opgesteld ?

De heren Verougstraete, Henrard en De Stexhe (6) beweren

(5) Jean Baugniet, La loi du 2 août 1963 sur l'emploi des langues en matière administrative et le notariat, RPN., 1965, 145-154

A. Van Hoestenberghé, De wet van 2 augustus 1963 op het taalgebruik in het privaat bedrijfsleven (art. 41), RW., 1964-65, kol. 1657-1659.

(6) W. Verougstraete, Moeten akten in strijd met de taalwet worden gepubliceerd ? RW., 1963-64, kol. 2137-2140 ;

M. Henrard, L'emploi des langues dans l'administration et dans les entreprises privées (Loi du 2 août 1963), Les éditions administratives, Uitgeverij van Gemeente-administratie (UGA), Heule, p. 75-82 ;

P. De Stexhe, La loi du 2 août 1963 et la publication des actes de sociétés, JT., 1965, 252-253.

dat tweetalige akten van oprichting van een N. V. met exploitatiezetel in een ééntalig gebied niet verboden zijn, dit in strijd met de overtuiging van De Weerd. Deze laatste staat zelfs zulke strikte wetsinterpretatie voor dat een andere interpretatie juridisch geen betekenis heeft en simpel een overtreden is van wettelijke bepalingen.

Zijn tegenstanders steunen zich op de sanktie van art. 59, hetwelk een dokument in de verkeerde taal sanktioneert met een aanmaning, de niet volgens art. 52 opgestelde akten en bescheiden te vervangen door bescheiden en akten die regelmatig zijn, doch het sanktioneert niet een tweetalig dokument. Dit verweer is volgens De Weerd, en met reden, ongegrond. Trouwens, de tweetaligheid der publikaties zou indruisen tegen de geest van de wet van 2 augustus 1963, zoals gezegd. Zoniet zou ook de tweetaligheid toegepast worden op alle andere wettelijk voorgeschreven stukken.

De Minister van Justitie en de Prokureurs-Generaal bij de Hoven van Beroep hebben bovendien stelling genomen ten voordele van de wettelijk verplichte eentaligheid (7).

Als oplossing staat de auteur voor dat, zo het bedrijf verlangt in een andere taal dan de publikatie, zijn klanten en derden op de hoogte te brengen, het dit kan doen onder brochurevorm of in dagbladen. Dit is ook het standpunt van de Vaste Kommissie voor Taaltoezicht, zoals reeds gezegd. Doch dit kan niet de door de wet beoogde bekendmaking aan het publiek met zich medebrengen.

2° Paul De Stexhe.

Deze auteur beschouwt de strikte eentaligheid als een gevaar, waardoor naar zijn mening, vele bedrijven hun maatschappelijke zetel naar de Brusselse agglomeratie zouden overbrengen, ten einde meer taalvrijheid te genieten.

Nochtans is het niet de maatschappelijke zetel, doch de exploitatiezetel die het criterium voor de taalverplichting is, zoals reeds herhaalde malen werd beklemtoond.

In zijn artikel in de *Journal des Tribunaux* verheugt hij zich over de publikatie van Eeckhout in het zelfde weekblad, die eveneens voorstaat dat een vertaling in de andere taal mag toegevoegd worden aan de eerste tekst, zoals De Stexhe.

Volgend citaat is opmerkenswaardig uit het artikel van deze laatste :
« N'oublions tout de même pas que la publication au *Moniteur de*

(7) De praktijk van de bekendmakingen in de griffies en het Staatsblad gaat echter een andere weg op.

certaines actes est faite principalement dans l'intérêt des tiers, et non pour satisfaire à une obligation linguistique ».

3. Notaris A. Van Hoestenbergh.

De auteur is van oordeel dat, zoals de Heer De Stexhe, vertalingen aan de akten mogen toegevoegd worden, wanneer ze « bestemd zijn voor het personeel » (art. 52, § 2), doch niet voor de akten welke niet speciaal die bestemming bezitten.

Voor de akten die in extenso in het Staatsblad moeten gepubliceerd worden, staat hij een « iuxtapositio » voor van de beide teksten, daar waar de publicatie in de twee taalgebieden zich opdring. Dit omdat een vertaling buiten de akte zelf niet kan aangenomen worden ; de gelijkluidendheid kan niet door de notaris bevestigd worden, hij is immers geen vertaler.

Onder « iuxtapositio » verstaat hij de aktering in verschillende talen in een dubbele kolom. Doch zodoende plegen de notarissen inbreuk op de eentaligheid. De wetgever kan echter niet gewild hebben dat door die praktijk de notarissen uit het Brussels het monopolie zouden verkrijgen van dergelijke akten. Met deze overweging mag nochtans geen rekening gehouden worden, daar het om de publicatie van de akte gaat. Het verbod steunt op de bestemming van de akte, nl. de publicatie, welke bestemming niet verandert naargelang van de notaris die de akte verlijdt.

De tweetaligheid (of een praktische oplossing) is slechts geoorloofd, rekening gehouden met :

- de dwingende eisen van de techniek der akten, waarbij de partijen de taak van de akte dienen te verstaan (8).
- de niet-uitgesproken formulering van verbod van tweetalige akten,
- de in principe af te keuren tweetaligheid van dergelijke notariële akten (ekonomie van de wet die de eentaligheid van bepaalde gebieden van het land nastreeft).

Dit systeem is te verkiezen boven de vertalingen buiten de akten om.

4. Professor Jean Baugniet.

De stellingname van Prof. Baugniet, te Brussel, komt overeen met deze van notaris Van Hoestenbergh.

Wanneer de partijen van taal verschillen stelt de notaris zijn akte op in twee kolommen naast elkaar, in het frans en het nederlands. De voorlezing van de tekst geschiedt in de taal

(8) Zie J. Baugniet, o.c. p. 151 ;

Contra : Prof. W. Delva, Organieke Wetten van het Notariaat, 1955, p. 62.

gekozen door elke partij. De ondertekening door de partijen en de notaris waarborgt enerzijds de volmaaktheid van de akte als « instrumentum » en anderzijds de wilsovereenstemming van de partijen, zo de teksten door de notaris opgesteld in de twee talen wel degelijk een vertaling zijn van elkaar.

De notaris bezit ook nog de mogelijkheid indien de publikatie slechts in extracto vereist is (9), de taal door de partijen te laten kiezen.

Hij levert dan een ontledend uittreksel af aan de griffie van de rechtbank van koophandel in de taal die wettelijk vereist is, nl. deze van de exploitatiezetel. Een extrakt kan door de notaris afgeleverd worden in de andere taal, zo de notaris ten minste de andere taal kent. Hij kan dit niet met een volledig afschrift, daar hij voor zulk een afschrift de uitgedrukte bepalingen in de akte niet kan vertalen zonder het risico te lopen de waarde van de inhoud der tekst te verminderen (een afschrift is bovendien een « gelijkkluidende » uitgifte).

d) OPLOSSING.

De ideale oplossing wordt door Prof. Baugniet en Notaris Van Hoesenberghe gegeven. Geen van beiden brengen op enige manier de wettelijke tekst in het gedrang. De Heer De Stexhe staat een vertaling voor buiten de akte om, wat juridisch niet kan worden toegelaten, zoals werd aangetoond.

In casu kan dus de oprichtingsakte van de N.V. met iuxtapositio verleden worden, en is ook het meest aangeraden. De beide publikaties kunnen dan zonder verdere moeilijkheden geschieden, evenzo voor de P.V.B.A., hoewel voor deze een publikatie in extracto voldoende is in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad.

KRITIEK EN BESLUIT :

Deze wetgeving zondigt door het feit van haar improvisatie (per amendementen). Er is geen rekening gehouden met de verplichting door de wetgever elders opgelegd (notariswet). Eens te meer komt hier één van de vele gevallen van antinomie in de moderne wetgeving naar voren.

Enerzijds dient men rekening te houden met de verplichte eentaligheid (de stelling van de Heer De Weerdt is logisch).

Anderzijds bestaat de verplichting voor de notaris de akten in een door de partijen en door hem verstaanbare taal te verlijden.

Er is dus dringend aanpassing gewenst.

(9) Om extrakten van huwelijkskontrakten van handelaars te publiceren in de griffies van de rechtbanken van koophandel.